

Barack Obama understrekte at plikten overfor fellesskapet er

Hyllest til idee

Jan Grue

MED ANDRE ORD

«Martin Luther King is shopping in Heaven.»

OK, så var det kanskje ikke akkurat det pastor Rick Warren sa i sin tale under Barack Obamas innsettelsesseremoni tirsdag. Martin Luther King is shouting fra sin himmelske tilskuerplass, sa han, men det var shopping den trolig nok så stressede simultantekstere endte opp med å sende ut på skjermen. Men det var til gjengjeld ikke så veldig farlig. Det var ikke Warren folk hadde møtt opp for å høre – i milliontall i Washington, og med et litt mer beskjedent, men likevel imponerende oppmøte i Berkeley, der jeg overvar talen med mangelfull teksting, fyrop, sko-vifting og etter hvert stormende jubel fra folkemengden.

En annen måte å beskrive stemningen på: Obama kunne ha lest opp telefonkatalogen til

«Obama kunne ha lest opp telefonkatalogen til stormende jubel»

stormende jubel. Og på mange måter var det jo det han gjorde, ved å hylle Idéen om Amerika og dets Innbyggere. (Det er fare for at det blir en del Store Forboksstaver i det påfølgende. Obama har den effekten på folk, oss tilreisende inkludert.) Men som forventet var talen velskrevet, som forventet ble den utmerket fremført, og som forventet gjorde den bruk av samtlige kjente retoriske knep. Se for eksempel på forrige setning, og gå tilbake til teksten med ordene *anafor* (gjentakelser i begynnelsen av setningen) og *khiasme* (speilvendt gjentakelse) i bakhodet.

So it has been. So it must be. We have chosen hope over fear, unity of purpose over conflict and discord.

FAKTA

Saken:

■ Tirsdag denne uka ble Barack Obama innsatt som president i USA, og holdt sin innsettelsestale for millioner av oppmøtte tilskuere og tv-seere.

■ Som forventet var talen velskrevet, ble utmerket fremført og gjorde bruk av samtlige kjente retoriske knep, skriver Jan Grue i denne teksten.

■ Han peker på at Obama hyllet idéen om Amerika og dets innbyggere, men at han også presenterte konkrete mål om mer grønn energi, bedre skoler og et fungerende helsevesen.

Forfatteren:

■ Jan Grue er PhD-stipendiat i språkvitenskap ved Høyskolen i Oslo og studerer for tiden ved Berkeley. Han skriver spalten «Tanken som teller» om retorikk og politikk i Klassekampen.

Vi forventer intet mindre fra Obama og taleskriverne hans, hvorav Jon Favreau på 27 år (pøkker ta ham!) er den mest kjente. De vet hva de holder på med.

Etter å ha tilbrakt godt og vel et halvår som utenlandsstudent i California har jeg bitt meg merke i et par interessante retoriske momenter. Et av dem er i hvor stor grad virkeligheten lar seg

forveksle med medierepresentasjoner og fiktive fremstillinger her borte. Et annet er at en slik observasjon er uhyre banal. Et tredje er at alle er klar over dette. Et fjerde er at det likevel er umulig å stoppe når man først er i gang.

Ta for eksempel cellisten Yo-Yo Ma. Inntil svært nylig hadde jeg stort sett bare sett ham spille under en gjesteopptreden på tv-serien «The West Wing», hvis paralleller med Obamas politiske karriere tør være kjent. Er det tilfeldig at samme mann spiller rollen som hoffmusikant både i dramaet på NBC og i direkteoverføringene fra Washington? Er det tilsiktet? Har alle her borte en mikrofon i øret i tilfelle de

glemmer hva som står i manuskriptet?

The West Wing fikk, mot slutten av sin syv år lange fartstid på tv-kanalen NBC, pepper for å ha laget idyll av Clinton-årene. Det var for mye rosenrødt snakk om kallet til tjeneste og de store idealer. Så endret konsensusen seg: Den typen retorikk var etterlengtet heller enn overflødig.

Aristoteles oppga tre typer taler: Rettstalen, den politiske talen og anledningstalen. Naturligvis er ikke sjangrene gjensidig utelukkende, hvilket skulle være bevist den 20.01.2009. Kan hende var ikke rettstalen så sterkt til stede som den kunne ha vært – Obama later ikke til å ville ta ut tiltale mot sin forgjenger. Men da Obama henviste til George Walker Bush ved ordene «we proclaim an end to the petty grievances and false promises, the recriminations and worn out dogmas, that for too long have strangled our politics,» ble det tydelig at *spuriøs antropomorfering* også er en effektiv retorisk figur. Det utbrukte dogmet satt med et litt desorientert uttrykk i ansiktet (hvilket jo ofte er tilfellet når han ikke gliser fornøyd), og er sannsynligvis like glad som vi er for at han ikke lenger må bruke kreftene sine på det politiske kvelertaket.

Men tilbake til talens mer konvensjonelle figurer. Professor George Lakoff, som foreleser her ved Berkeley, har bygget en utenomakademisk karriere på å fortelle politikere på den amerikanske venstresiden at de må lære seg å mestre metaforer. Han har hevdet at høyresiden har kunnet dra veksler på en instinktiv og umiddelbart fornuftig metaforisk forståelse av nasjonalstaten som familie, der presidenten må spille rollen som den Strenge Far. Og alt venstresiden har kunnet svare med er en modellforståelse der politikerne er Omsorgsfulle Foreldre («svake mødre» ville nok vært en mer ærlig formulering), hvilket i praksis blir... litt tannløst.

Men hei! Lytt til Obama: *We remain a young nation, but in the words of scripture, the time has come to set aside childish things.* Man kan mene hva man vil om at evangelistpredikanten Rick Warren ble invitert til seremonien, men sitater fra Korinterbrevene av dette slaget er et så godt svar til Lakoff som jeg har sett noe sted. Borgerne er verken barn av strenge fedre eller omsorgsfulle foreldre, men... bi nå litt... *voksne mennesker!*

